

Stanisław Ejdys¹, Jolanta Górnecka², Jakub Antoniak³
Państwowa Akademia Nauk Stosowanych im. Ignacego Mościckiego w Ciechanowie

Funkcjonowanie rynku usług kurierskich, ekspresowych i paczkowych (KEP) w obliczu trendów i nowych wyzwań

Functioning of courier, express and package services market (CEP) in the face of trends and new challenges

Synopsis. Obecnie zarówno w Polsce, jak i na świecie rynek KEP (przesyłek kurierskich, ekspresowych i paczkowych) jest jednym z najszybciej rozwijających się segmentów sektora logistycznego. Głównym jego motorem napędowym jest transformacja cyfrowa, w szczególności duża popularność przenośnych urządzeń, szybka wymiana informacji oraz działalność *e-commerce*. Klienci zamawiają produkty oraz usługi w wygodnym dla siebie miejscu i czasie, oczekując jednocześnie szybkiej realizacji zamówienia. Pomimo niepewnej sytuacji gospodarczej oraz wojny w Ukrainie świadczone przez lokalnych i globalnych operatorów usługi szybko się upowszechniły. Zaczynamy jednak powoli obserwować spadek zainteresowania tą branżą, co jest związane między innymi z wysoką inflacją i obniżeniem siły zakupowej konsumentów. W Polsce niekorzystne czynniki związane z rozwojem branży są łagodzone głównie położeniem geograficznym Polski, tanią i wykwalifikowaną siłą roboczą oraz coraz bardziej rozbudowaną infrastrukturą transportową. W tym kontekście, celem opracowania jest prezentacja podjętej problematyki i wyników badań nad funkcjonowaniem oraz rozwojem rynku KEP z uwzględnieniem Polski. Opracowanie opiera się na analizie dokumentów, oraz danych zastanych w raportach.

Słowa kluczowe: Rynek KEP, przesyłki kurierskie, funkcjonowanie, rozwój

Abstract: Both in Poland and worldwide, the CEP market (courier, express and parcel shipments) is one of the fastest growing segments of the logistics sector. Its main driving force is digital transformation, in particular high-speed electronic communications and e-commerce activities. The dynamic development of the CEP market is

¹ Stanisław Ejdys – Państwowa Akademia Nauk Stosowanych im. Ignacego Mościckiego w Ciechanowie, Wydział Nauk Technicznych i Społecznych, Zakład Logistyki, e-mail: stanislaw.ejdys@pansim.edu.pl; <https://orcid.org/0000-0003-4312-7880>

² Jolanta Górnecka – Państwowa Akademia Nauk Stosowanych im. Ignacego Mościckiego w Ciechanowie, Koło naukowe „LOGISTYK”, e-mail: 11416@pansim.edu.pl

³ Jakub Antoniak – Państwowa Akademia Nauk Stosowanych im. Ignacego Mościckiego w Ciechanowie, Koło naukowe „LOGISTYK”, e-mail: 11408@pansim.edu.pl

influenced by the growing mobility and the very high popularity of portable devices. Customers are ordering goods and services increasingly often at a place and time that is convenient for them, while expecting a quick order execution. Despite the uncertain economic situation and the war in Ukraine, services provided by local and global operators are quickly becoming popular. Currently, however, we are beginning to observe a slight decline in interest in this industry, which is related, among others, to high inflation and a reduction in the purchasing power of consumers. In Poland, the unfavorable factors related to the development of the industry are mitigated mainly by the geographical location of Poland, cheap and qualified workforce, and increasingly developed transport infrastructure. In this context, the aim of the study is to present the issues raised and the results of research on the functioning and development of the CEP market, using the example of Poland. The study is based on the analysis of various documents and data found in the reports .

Keywords: CEP market, courier services, functioning, development

Kody JEL: L87, N7

Wprowadzenie

Podjmując problematykę funkcjonowania rynku przesyłek kurierskich, ekspresowych i paczkowych (KEP)⁴, na wstępie należy wskazać, iż jest on bardzo zróżnicowany i podzielony. Obejmuje obszary logistyki charakteryzujące się odmienną specyfiką świadczonych usług.⁵ Praktyka wskazuje, iż w literaturze przedmiotu i raportach branżowych brak jest jednolitego podejścia terminologicznego w zakresie definicji usług rynku KEP. Większość autorów stosuje zamiennie terminy „usługi kurierskie”⁶, „usługi ekspresowe”⁷ i „usługi paczkowe”⁸. Z pewnością wszystkie się przenikają, stanowiąc jed-

⁴ W literaturze przedmiotu i w praktyce gospodarczej nie przyjęto jednoznacznego rozumienia terminu KEP. Można go interpretować na dwa różne sposoby. Pierwszy z nich ma stosunkowo wąskie znaczenie i odnosi się do niemieckiego rozwinięcia Kurier, Express, Paketdienste, co oznacza przesyłki kurierskie, ekspresowe i paczkowe. Drugie rozwinięcie jest znacznie szersze, ponieważ obejmuje przesyłki kurierskie, ekspresowe i pocztowe (z ang. *courier, express and portal services*, czyli CEP). Analizując krajową literaturę, można dojść do wniosku, iż w polskim tłumaczeniu występuje duża różnica w definiowaniu zakresu działalności firm z branży KEP. Dlatego też w praktyce gospodarczej dochodzi do coraz większego przenikania się usług pocztowych i paczkowych. Bardzo często pojęcia te stosuje się zamiennie, wykorzystując do tego jednocześnie szeroko rozumiane rozwinięcie skrótu KEP.

⁵ Rynek przesyłek kurierskich, ekspresowych i paczkowych KEP jest podzielony na segmenty według działalności (B2B, B2C i C2C), miejsca docelowego (krajowego i międzynarodowego), użytkownika końcowego (usługi, handel hurtowy i detaliczny, produkcja, budownictwo i usługi komunalne oraz branże podstawowe) oraz według położenia geograficznego (Ameryka Północna, Europa, region Azji i Pacyfiku oraz reszta świata).

⁶ Usługi kurierskie pierwotnie dotyczące przewozu rzeczy szczególnie ważnych i wartościowych. Cechą odróżniającą ten rodzaj usług jest rola kuriera jako swoistego posłańca, który odpowiada za dostarczenie przesyłki do odbiorcy.

⁷ Usługi ekspresowe, podobnie jak usługi kurierskie, mają na celu szybką i niezawodną dostawę przesyłek, nie towarzyszy im natomiast personalna opieka kuriera.

⁸ Usługi paczkowe koncentrują się na krajowych, często regularnych przesyłkach o niewielkiej wadze i określonych rozmiarach, a więc ich obsługa jest łatwiejsza, a procesy operacyjne czy informatyczne stosowane przez przedsiębiorstwa kurierskie są wysoce wystandaryzowane.

nocześnie wydzieloną i prężnie działającą branżę KEP. Co ważne, każda z nich integruje różne gałęzie handlu i przemysłu, w połączeniu natomiast stają się trwałym elementem współczesnej gospodarki i wymiany handlowej. W tym względzie, branża KEP staje się pomostem pomiędzy sektorem TSL (transport, spedycja, logistyka), a sektorem pocztowym [Gawryluk 2019, Kawa 2019].

Zróźnicowanie podmiotów i usług świadczonych na rynku KEP a także brak spójności przepisów prawnych, powoduje, że trudno jest jednoznacznie zidentyfikować i określić pojęcie usługi rynku KEP. Zarówno w literaturze naukowej, branżowej, jak i w regulaminach przedsiębiorstw logistycznych oraz przewozowych, stosuje się na przykład określenie usług kurierskich jako tożsame z innymi usługami KEP, nie wydzielając niejako „sztucznie” usług kurierskich od ekspresowych czy paczkowych. Zdaniem Rydzkowskiego [Rydzkowski, 2007] usługi rynku KEP stanowią rdzeń rynku logistycznego i choć nie są wyraźnie określone i doprecyzowane, to można jednak wskazać występujące między nimi różnice i podobieństwa. W tabeli 1. podjęto próbę zestawienia cech i składowych usług ekspresowych, kurierskich, paczkowych z usługą logistyczną.

Tabela 1. Analiza porównawcza usług rynku KEP z usługą logistyczną

Table 1. Comparative analysis of KEP market services with logistics service

	Usługa kurierska	Usługa ekspresowa	Usługa pocztowa/paczkowa	Usługa logistyczna
Podstawa działalności	świadczona jest w oparciu o przepisy przewozowe krajowe lub międzynarodowe tzw. usługi umowne, tj. usługi wykonywane na podstawie umowy z klientem regulowane ustawą o prawie pocztowym i ustawą o prawie przewozowym	świadczona jest w oparciu o przepisy przewozowe krajowe lub międzynarodowe tzw. usługi umowne, tj. usługi wykonywane na podstawie umowy z klientem regulowana ustawą o prawie pocztowym i ustawą o prawie przewozowym	regulowane są ustawą o prawie pocztowym	brak regulacji prawnych
Element składowania	nie występuje	występuje	występuje	zależnie
Przedmiot usługi	przewóz fizyczny	przewóz fizyczny, sortowanie, rozesłanie w składowanie w terminalach	przewóz fizyczny, sortowanie, składowanie	usługa przewozowa, spedycyjna, czynności uszlachetniające
Czas trwania usługi	stosunkowo szybki – zależny od wysokości opłaty	szybki – zależny od wysokości opłaty	stosunkowo długi – zależny od opłaty	właściwy – zgodny z 7W
Średni koszt usługi	stosunkowo wysoki – zależny od czasu doręczenia, cen paliwa i opcji dodatkowych	stosunkowo wysoki – zależny od czasu doręczenia, cen paliwa i opcji dodatkowych	stosunkowo niski – zależny od wielkości przesyłki	właściwy – zgodny z 7W
Klienci	głównie B2B, wraz z rozwojem rynku oraz B2C	głównie B2B, B2A	głównie C2C	B2B, B2C, B2A
Opiekun przesyłki	występuje osoba pośląca odpowiedzialnego za przesyłkę podczas całej trasy przewozu	brak personalnej opieki podczas przewozu	występuje osoba pośląca/ / listonosza	występuje operator logistyczny

Źródło: opracowanie na podstawie [Matuszczak 2012].

Source: study based on [Matuszczak 2012].

W odniesieniu do informacji zamieszczonych w tabeli wypada dodać, że oczekiwania konsumentów oraz partnerów biznesowych wobec operatorów rynku KEP cały czas zwiększają się, zaś kluczowymi czynnikami różnicującymi ofertę usług wśród poszczególnych podmiotów rynku KEP są: czas dostawy przesyłki do odbiorcy, zasięg działań operatora, obsługiwane obszary działalności gospodarczej oraz stosowane gałęzie transportu. W tym względzie, usługi dodatkowe – będące atrybutem operatora – stanowią największą różnicę w usługach rynku KEP. Z kolei to co od lat nie zmienia charakteru tych usług to dążenie wszystkich operatorów do realizacji usług na wysokim poziomie, w szczególności jak najszybciej i jak najtaniej.

Z uwagi na różnorodność i zakres, współczesną usługę KEP można definiować jako usługę polegającą na [Rozwój rynku... 2023]:

- dostarczeniu przesyłki (kurierskiej, ekspresowej, paczkowej) od nadawcy do odbiorcy lub w miejscu uzgodnionym z operatorem,
- przez wyspecjalizowane przedsiębiorstwo,
- przy wykorzystaniu odpowiedniej sieci operacyjnej (logistycznej),
- z możliwością śledzenia informacji o statusie przesyłki,
- z określonym terminem doręczenia,
- z zachowaniem odpowiednich kosztów,
- zgodnie z oczekiwaniami klienta.

Tabela 2. Charakterystyka podstawowych usług świadczonych na rynku KEP

Table 2. Characteristics of external services on the CEP market

Usługi kurierskie	Usługi ekspresowe	Usługi paczkowe
<ul style="list-style-type: none"> • Dotyczą najczęściej spontanicznie nadawanych do przewozu ważnych dokumentów lub przesyłek o wysokiej wartości, np. biżuterii, zegarków czy drogich części zamiennych. • Cechą charakterystyczną ich dostaw jest stały personalny nadzór nad taką przesyłką, umożliwiający dostęp kuriera do niej w dowolnym czasie. • Usługi kurierskie stworzyły podwaliny współczesnego rynku KEP i do dziś stanowią one główną podgrupę usług ekspresowych. Często twierdzi się również, że wyróżnikiem tych usług jest rola swoistego posłańca – kuriera. To właśnie kurier jest odpowiedzialny za niezawodną dostawę przesyłki, jak również dokumentacji niezbędnej do jej odbioru. • Przesyłki te charakteryzuje zwykle mała waga. • Dostawy kurierskie mogą mieć charakter krajowy lub międzynarodowy. • Na rynku tym usługi oferuje z reguły duża liczba małych firm. 	<ul style="list-style-type: none"> • Umożliwiają szybką i niezawodną dostawę przesyłek, które z reguły mają wysoką wartość. • W odróżnieniu od usług kurierskich, ich dostawie nie towarzyszy personalna opieka. • Dostawa ekspresowa jest realizowana przez jednego oferenta usług (<i>a single source</i>). Zapewnia ją własna sieć dostaw oferenta usług, która niekiedy ma charakter ogólnopolski. • Częścią tej oferty usług są ścisłe czasy dostaw, np. godz. 8:00, 9:00 lub 22:00. 	<ul style="list-style-type: none"> • Koncentrują się na dostawach krajowych, regularnych, niekiedy planowanych przesyłek o niewielkiej wadze. • Oferenci usług paczkowych projektują swoje usługi pod indywidualne przesyłki. • Dostawy przesyłek paczkowych są łatwiejsze w obsłudze ze względu na ich standardowe rozmiary, w odróżnieniu od dostaw przewoźników klasycznych, którzy obsługują dostawy przesyłek niezmiernie zróżnicowanych pod względem formy i rozmiaru. • W obsłudze przesyłek paczkowych są szeroko stosowane standardowe technologie, co sprawia, iż procesy operacyjne czy informatyczne są w tej obsłudze również wysoce wystandaryzowane.

Źródło: opracowanie na podstawie [Rutkowski i in. 2011].

Source: study based on [Rutkowski et al. 2011].

Z tak definiowaną usługą można spotkać się w raporcie „Branża przesyłek kurierskich, ekspresowych i paczkowych”. Autorzy opracowania podkreślają, iż usługi na rynku KEP charakteryzuje specyficzna wartość dodana, którą powinny tworzyć zarówno sposób wykonania usługi, jak i związane z usługą zobowiązania usługodawcy wobec klienta [Rutkowski i in. 2011]. Charakterystykę poszczególnych usług przedstawiono w tabeli 2.

Reasumując dotychczasowy rozważania, można stwierdzić, iż współczesny świat wiąże się nie tylko z wygodną formą doręczenia, dopasowaną do stylu życia klientów, ale i z digitalizacją na każdym etapie procesu. Dlatego operatorzy rynku KEP powinni stawiać na cyfrowe rozwiązania wspierające obsługę klientów. Integracja technologii w procesach i usługach rynkowych pozwala z jednej strony skutecznie odpowiadać na potrzeby klientów z drugiej zaś wspierać efektywność operacyjną i kosztową operatora. Rozwiązania takie jak: wygodne zwroty, sieć OOH złożona z punktów POP i automatów POP BOX czy też platforma do nadawania paczek paczking.pl i wiele innych, to przykłady projektów, działań i usprawnień, które rozwijają rynek i wyznaczają trendy [Kania-Okieńczyc 2023].

Materiały i metody

Celem artykułu jest ocena kondycji rynku usług KEP, analiza dynamiki jego rozwoju w ostatnich latach oraz wskazanie tendencji i czynników determinujących jego rozwój w przyszłości.

Materiałem badawczym jest treść dostępnych dokumentów i raportów odwołujących się do branży TSL – w szczególności, w Polsce. Dodatkowo wykorzystano materiały zastane, takie jak dane statystyczne pochodzące z polskiej i europejskiej statystyki publicznej. Opracowanie ma charakter teoretyczny, oparte na ekonomicznej analizie typu *desk research*.

Rynek usług KEP w ujęciu globalnym

Rynek usług kurierskich, ekspresowych i paczkowych jest jednym z najszybciej rozwijających się rynków branżowych na świecie [Courier, express... 2021a]. W 2018 roku, globalny rynek KEP wart był 306 mld EUR. Trzy lata później, w 2021 roku, wartość tego rynku wyniosła już 462,1 mld EUR, rosnąc o 12,2% w skali roku. Wzrost ten był nieco słabszy niż w pandemicznym 2020 roku, kiedy zanotowano zmianę aż o 13%. Niemniej jednak, ekspansja z 2021 roku zaliczana jest do największych w ciągu ostatniej dekady. Na dynamiczny rozwój rynku złożyły się przede wszystkim: zniesienie restrykcji pandemicznych, ekspansja *e-commerce* oraz rozwój handlu międzynarodowego [Pakulniewicz 2022].

W uzupełnieniu należy jednak dodać, że po wybuchu wojny w Ukrainie można było się spodziewać, że nabierająca „rozpędu” światowa gospodarka gwałtownie wyhamuje. Praktycznie od początku lutego 2022 roku w związku z kryzysem energetycznym, żywnościowym, inflacyjnym, zerwanymi łańcuchami dostaw oraz słabnącą koniunkturą produkcji i popytu globalna gospodarka zaczęła spowalniać. Tempo spowolnienia nasiliło

się z końcem roku, kiedy światowe instytucje zaczęły publikować szacunki dotyczące globalnej dynamiki PKB i handlu. Potwierdziły to raporty Światowej Organizacji Handlu (WTO) i Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD). Według OECD globalny wzrost PKB w 2022 roku osiągnął poziom 3,1%, a w 2023 roku osiągnie 2,2%, a w 2024 roku 2,7% [Oflakowski 2023]. Spowolnienie globalnej gospodarki przełożyło się na rozwój rynku KEP. Po dwóch latach bardzo korzystnych dla *e-commerce*, który napędzał dynamiczne wzrosty liczby przesyłek, pojawiła się ostrożność zakupowa prowadząca do wyraźnego spowolnienia dynamiki wzrostu [Światowa gospodarka... 2023].

Analitycy twierdzą, że na koniec 2022 roku wartość rynku KEP przekroczyła poziom 503 mld EUR. Jego wzrost był nieco słabszy i wyniósł około 9% rok do roku. Spowolnienie wzrostu spowodowane było rosnącymi kosztami energii i paliw, tendencjami inflacyjnymi na całym świecie, które negatywnie wpływały na poziom konsumpcji, oraz dalszymi zakłóceniami w łańcuchach dostaw, a także nawracającymi obostrzeniami pandemicznymi w Chinach.

Obecnie wiele wskazuje na to, że rok 2023 w tym względzie będzie inny. Ma przynieść powrót na ścieżkę wzrostową, choć, jak prognozują analitycy, nie wrócą już czasy wzrostów tak dynamicznych jak w latach 2020–2021. Z prognoz analityków z Transport Intelligence wynika, że globalny rynek KEP zwiększy się w 2023 roku o 2,1% w stosunku do roku poprzedniego. Jak widać, będzie to niewielkie odbicie w stosunku do roku ubiegłego [Globalna gospodarka... 2023]. I choć pozornie mogłoby się wydawać, że koniunktura w branży jest dobra, to jednak zachwytu na rynku już nie ma. Eksperci nie mają wątpliwości, że globalna branża KEP mocno odczuwa brak impulsów do wzrostu ze strony sektora handlu internetowego. Trudno zatem oczekiwać w nadchodzącym czasie tak dynamicznych wzrostów jak w poprzednich latach.

Pomimo tego, analitycy szacują, że w 2026 roku wartość globalnego rynku osiągnie poziom 683,5 mld EUR. Z czego logistyka obsługująca rynki wewnętrzne warta będzie 569,1 mld EUR, a świadcząca usługi dla handlu transgranicznego 114,5 mld EUR [Globalna gospodarka... 2023]. Z prognoz tych wynika, że rynek przesyłek wewnętrznych w perspektywie do 2026 roku wzrastał będzie średnio o 6,7% rocznie, podczas gdy rynek przesyłek międzynarodowych będzie rozwijać się nieco szybciej, w tempie około 8% rocznie [Gulc 2019]. Analitycy twierdzą również, że do 2026 roku najszybciej rozwijać się będzie rynek przesyłek kurierskich i ekspresowych w Ameryce Północnej – średniorocznie o 7,7%, a nieco wolniej w Azji i Pacyfiku około 7,3%. Co ważne, szacuje się, że w 2026 roku rynek przesyłek krajowych w Ameryce Północnej będzie większy niż wartość przesyłek krajowych w rejonie Azji i Pacyfiku [Mordor Intelligence 2021a]. Niestety, Europa pod względem wzrostu pozostanie daleko w tyle za regionami znajdującymi się w czołówce – tempo wzrostu rynku przesyłek kurierskich i ekspresowych na Starym Kontynencie osiągnie średniorocznie 5,6% do 2026 roku [Mordor Intelligence 2021b].

Obecnie, największym rynkiem usług kurierskich – pod względem przychodów operatorów – jest rynek Stanów Zjednoczonych. Z kolei najszybciej rozwijają się rynki azjatyckie, w szczególności rynek chiński, który generuje ponad 40% wolumenu przesyłek [Courier 2019]. W tym względzie rynek usług kurierskich odnotowuje swój dynamiczny wzrost również w krajach rozwijających się, w szczególności w branży *e-commerce*, gdzie jest wynikiem wyższego standardu życia mieszkańców, rosnącej populacji klasy średniej oraz szerszego dostępu do Internetu [Pakulniewicz 2022].

Trzecim co do wielkości na świecie rynkiem KEP jest rynek europejski. Jednak dynamika jego rozwoju jest zdecydowanie słabsza niż w przypadku Ameryki Północnej i Azji. W 2018 roku osiągnął on wartość 67 mld EUR, a wolumen przesyłek ukształtował się na poziomie 11 mld paczek, co w porównaniu z rokiem poprzednim oznaczało jego wzrost wartości odpowiednio o 7,0%, a wolumenu przesyłek o 8,9% [European courier..., 2019]. W minionym 2022 roku wartość europejskiej logistyki dla *e-commerce* osiągnęła poziom 81,6 mld EUR. Z tego 69,9 mld EUR stanowiła logistyka dla sprzedaży internetowej na potrzeby rynków wewnętrznych. W tej sytuacji, będący swoistym barometrem stanu gospodarki europejskiej, rynek usług kurierskich na Starym Kontynencie można uznać za rozwijający się dość stabilnie [Pakulniewicz 2022].

Obecnie, największym wewnątrz-europejskim rynkiem dla e-handlu jest Wielka Brytania z wartością rynku na poziomie 23,9 mld EUR. Zdecydowanie wyprzedza Niemcy z rynkiem oszacowanym na poziomie 16,5 mld EUR i Francję z rynkiem ocenianym na 12,1 mld EUR. Polska znajduje się na 8. miejscu w Europie z rynkiem wartym 2,1 mld EUR, tuż za Niderlandami i Szwajcarią, z odpowiednią wartością ich rynku 2,7 i 2,1 mld EUR [Kawa 2019].

Funkcjonowanie Polskiego rynku KEP

Krajowy rynek KEP jest znaczącym elementem polskiej gospodarki, o dużym potencjale innowacyjności i rozwoju [Kawa 2019]. Już przed pandemią uchodził on za rynek nowoczesny o bardzo rozwiniętej sieci punktów odbioru nawet na tle bardziej rozwiniętych państw Europy. Z jednej strony jest to konsekwencją zmieniających się preferencji konsumentów, którzy w coraz większym stopniu zainteresowani są jakościowymi aspektami oferty, głównie szybkością, terminowością, kompleksowością oraz elastycznością procesu świadczenia usług o charakterze ekspresowym. Z drugiej zaś strony silny wpływ na wzrost rynku usług kurierskich ma ekspansywnie rozwijający się w Polsce sektor handlu elektronicznego. O skali jego rozwoju świadczy fakt, iż w rankingu najszybciej rozwijających się rynków *e-commerce* na świecie w 2019 roku handel elektroniczny w Polsce uplasował się na trzynastej pozycji [Courier, express... 2021b].

Na tle krajów europejskich, wartość rodzimego rynku usług KEP nie wygląda imponująco. Stanowi on zaledwie 3% rynku europejskiego [Rozwój rynku... 2023], a wolumen przesyłek obsługiwanych w Polsce jest 8-krotnie mniejszy niż w krajach Europy Zachodniej, w szczególności w Niemczech, Wielkiej Brytanii czy Francji. Jednakże zdaniem ekspertów będzie się on dynamicznie rozwijał, średnio na poziomie 11% rocznie. Dynamika rozwoju rynku KEP w Polsce będzie znacznie wyższa niż w innych krajach Europy i świata [Gawryluk 2019]. Planowany wzrost na takim poziomie uplasuje Polskę obok Holandii i Rumunii, wśród europejskich liderów [Gulc 2019].

Wszystko to sprawia, iż w ostatnich latach branża ta stała się bardzo ważnym elementem polskiej gospodarki. Niestety, nie jest ona objęta oddzielnymi statystykami, co powoduje, że znikają z pola widzenia jej znaczenie i rola w rozwoju gospodarczym. Jest to o tyle ważne, ponieważ jest ona najszybciej rozwijającym się segmentem sektora logistycznego. W 2018 roku rodzimi operatorzy obsłużyli ponad 476 mln paczek, a więc o 75% więcej w porównaniu do 2014 roku, a wartość polskiego rynku KEP wyniosła 6,95 mld PLN, co oznaczało analogicznie wzrost o 60% [Gawryluk 2019]. Z kolei

naznaczony pandemią i wywołany kryzysem 2020 rok okazał się być lepszym nie tylko dla branży KEP, ale i całej polskiej gospodarki, która pierwszy raz od 1991 roku zanotowała recesję. Dla polskiego rynku KEP 2020 rok, w szczególności dla segmentu przesyłek kurierskich, był rokiem *boomu* nienotowanego od chwili liberalizacji rynku w 2013 roku. Dynamika wzrostu pod względem wolumenu dostarczonych przesyłek kurierskich oraz osiągniętych przez operatorów przychodów była blisko trzy razy szybsza niż tempo wzrostu PKB. Operatorzy rynku sprawnie, a co ważne skutecznie dostosowali się do pandemicznych wymogów i restrykcji, wdrażając lub rozwijając na szerszą skalę procesy dostaw do punktów poza adresem zamieszkania odbiorcy, bezkontaktowych dostaw pod drzwi, bezdotykowego potwierdzania odbioru czy też bezdotykowej płatności przy odbiorze przesyłki u klienta [Czastka 2022].

Dynamika rozwoju krajowego rynku usług kurierskich nie słabła również na początku trzeciej dekady XXI wieku. Rok 2021 okazał się być dla polskiej branży KEP rokiem ekspansji mimo pojawiających się kłopotów z pandemią COVID-19. Codzienna liczba dostarczanych Polakom przesyłek przez kurierów przekroczyła 2 mln. Oznacza to, że wolumen dostarczonych przesyłek wzrósł w 2021 roku niemal o 141 mln sztuk w stosunku do 2020 roku, sięgając poziom ponad 770 mln sztuk. Należy tutaj dodać, iż pod tym względem polski rynek KEP ma znaczne możliwości dalszego rozwoju [Rutkowski i in. 2011]. Analitycy branży *e-commerce* twierdzą, że tendencje wzrostowe choć mniejsze niż w pandemii, utrzymają się w kraju jeszcze w ciągu najbliższych 2–3 lat. Jeżeli potwierdzą się prognozy dotyczące dynamiki wzrostu wartości polskiego segmentu *e-commerce*, to można przypuszczać, że wolumen przesyłek kurierskich znacząco w tym okresie wzrośnie [Badowski 2023]. Czynnikiem, które będą wspierać ten proces jest przede wszystkim dogodne położenie geograficzne Polski, niskie koszty pracy i wykwalifikowani pracownicy oraz coraz bardziej rozbudowana infrastruktura transportowa.

Współczesne trendy rozwoju rynku KEP

Rozwój branży KEP w Polsce w znacznym stopniu zależy od sytuacji gospodarczej kraju oraz jego otoczenia polityczno-prawnego. Z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku, system polityczno-prawny naszego kraju jest ściśle powiązany z systemem polityczno-prawnym Wspólnoty, a polski ustawodawca musi działać w ramach ustalonych przez Parlament Europejski. Z pewnością wskazane uwarunkowania odgrywają i dalej będą odgrywać zasadniczą rolę w kształtowaniu polskiego rynku KEP, determinując zarówno zupełnie nowe kierunki dla konkurencyjności rodzimych operatorów na rynku lokalnym, jak i w globalnej przestrzeni rynkowej [Rutkowski i in. 2011]. Obserwując praktykę gospodarczą, można stwierdzić, że największy wpływ na rozwój branży KEP w najbliższym dziesięcioleciu w Polsce będą miały takie trendy jak [Rucińska 2016]:

- potencjalne kryzysy ekonomiczne XXI wieku,
- cyberbezpieczeństwo,
- wystąpienie efektów Pick Oil,
- dynamiczne tempo zmian technologicznych i konwergencja technologii,
- zmiany demograficzne,
- wyzwania zrównoważonego rozwoju i etyki biznesu.

Oczywiście istnieje pilna potrzeba nowatorskiej diagnozy wszystkich wyżej wymienionych trendów przyszłości, w szczególności potencjalnej kumulacji negatywnych efektów wzajemnie powiązanych i wzmacniających się kryzysów o charakterze globalnym. Wiadomym jest, że kryzysy ekonomiczne są poważnym zagrożeniem dla branży rynku KEP. W ich następstwie mogą następować poważne perturbacje związane z zahamowaniem wzrostu gospodarczego, czy też niestabilnością kursów głównych walut.

Drugim megatrendem może być cyberbezpieczeństwo. Postępująca globalizacja i niestabilność regionalna doprowadziły do zaostrzenia przepisów bezpieczeństwa, które wymagają przejrzystości i integralności łańcuchów dostaw, a zapewnienie bezpieczeństwa przed cyberatakami stało się priorytetem nawet kosztem terminowości dostaw.

Następnym zagrożeniem może być wystąpienie efektu Pick Oil. Sam Pick Oil to punkt maksymalnej produkcji ropy naftowej i będące jego konsekwencją, gwałtowne podwyżki cen surowca. Umieszczenie w czasie tego faktu oscyluje między 2015 a 2030 rokiem. Ponieważ usługi branży KEP oferowane są głównie w zakresie transportu drogowego i lotniczego, jej uzależnienie od paliw ropopochodnych jest znaczne. „Czarny scenariusz” zakłada szybki spadek produkcji ropy przy wolnej adaptacji do alternatywnych technologii, co może doprowadzić już w obecnej dekadzie do krachu dotychczas funkcjonującego modelu dostaw [Rutkowski i in. 2011].

Kolejnym zagrożeniem jest szybkie tempo zmian technologicznych i konwergencja technologii. Oznacza to, że firmy branży KEP będą musiały uporać się z coraz większą liczbą informacji i ich przetwarzaniem na optymalne decyzje biznesowe.

Zmiany demograficzne to kolejny ważny czynnik dla branży KEP. Wskazuje się na możliwą zmianę w układach siły nabywczej oraz niekorzystne zmiany struktury wiekowej ludności. Szczególnie istotny może okazać się wzrost liczby wielkich miast oraz zachodząca tam kongestia transportowa na linii [Rutkowski i in. 2011].

Ostatnim wyzwaniem jest zrównoważony rozwój i etyka biznesu. Planując, należy starać się scalać trzy wymiary [Rutkowski i in. 2011]:

- ekonomiczny, zorientowany na jakość, efektywność i elastyczność;
- społeczny, dążący do poprawy zdrowia i bezpieczeństwa, ograniczenia hałasu, poprawy warunków pracy, przestrzegania praw człowieka, działania na rzecz społeczności lokalnych i etyki w biznesie;
- ekologiczny, redukujący emisję gazów cieplarnianych, zużywający mniej surowców naturalnych, energii, wody i terenów, oraz dążący do ograniczenia ścieków i odpadów.

Z wymienionymi wymiarami wiąże się potrzeba nowatorskiej diagnozy sytuacji kryzysowych o charakterze globalnym oraz stworzenie scenariuszy postępowania w razie ich wystąpienia.

Rozwój polskiego rynku KEP w świetle nowoczesnych wyzwań

Rynek przesyłek kurierskich, ekspresowych oraz paczkowych w Polsce od kilku lat odnotowuje dwucyfrowy wzrost. Spowodowane jest to dynamicznym rozwojem sektora *e-commerce*, który stał się jednym z kluczowych kanałów zakupu dla konsumentów oraz determinuje wzrost zapotrzebowania na tego typu usługi. Jak wynika z raportu

„Polish CEP Report 2022”, przygotowanego przez Last Mile Experts, 7R oraz agencję doradczą Cushman & Wakefield szybki wzrost popularności zakupów online sprawił, że w zeszłym roku wolumen wszystkich przesyłek w polskiej branży kurierskiej przekroczył magiczną liczbę miliarda. Co ważne, według prognoz w przyszłym roku zwiększy się o kolejne 31%.

Jakkolwiek na to spojrzemy, można stwierdzić, że Polska branża KEP napędzana rozwojem branży *e-commerce* rośnie w siłę. Analitycy twierdzą, iż w 2023 roku wartość rynku KEP (przesyłki kurierskie, ekspresowe i paczkowe) w Polsce będzie kształtować się na poziomie blisko 12 mld PLN. Oznacza to wzrost o blisko 50% w porównaniu do wyników z 2022 roku. Szacuje się, że operatorzy KEP w Polsce obsłużą prawie 850 mln paczek [Rynek KEP... 2020], a przesyłki *e-commerce* w ujęciu wolumenowym będą stanowiły 62,4% rynku [Rozwój rynku... 2023]. O skali rozwoju rynku świadczy również fakt, iż w rankingu najszybciej rozwijających się rynków *e-commerce* na świecie w 2019 roku handel elektroniczny w Polsce uplasował się na trzynastej pozycji [Janowski 2020].

Rozwój *e-commerce* zmienia oblicze polskiego rynku kurierskiego – wymusza elastyczność i niskie ceny oraz kreuje trendy w oczekiwaniach odbiorców. Czas wzmożonej rywalizacji o klientów dopiero się zaczął. Wiele wskazuje na to, że wygrywać się będzie nie tylko ceną, ale przede wszystkim możliwie najszerzym wachlarzem usług. Oznacza to, że firmy kurierskie, które chcą rozwijać się zgodnie z potrzebami swoich klientów, największy nacisk muszą położyć na obszar pro-kliencki. Wiadomo bowiem, że wymagania konsumentów wciąż się zmieniają i ewoluują, zarówno pod względem wygody, jak i elastyczności usług. Jeszcze kilka lat temu nowością był SMS od kuriera z informacją o przesyłce. Dziś coraz większym zainteresowaniem cieszą się inne rozwiązania, chociażby możliwość odebrania przesyłki w sieci click&collect. E-klienci są w ciągłym ruchu i często zmieniają swoją lokalizację. Nie chcą przy tym, czekać przez cały dzień na przesyłkę w jednym miejscu.

W perspektywie najbliższych lat klienci oczekują dalszego rozwoju i popularyzacji dostaw poza miejscem zamieszkania lub pracy (ODH). W efekcie klienci będą mieli do najbliższego punktu odbioru mniej niż 10 min. pieszo i będą wybierać z różnych dostępnych form – automatów, placówek własnych operatorów, punktów partnerskich. Możliwe, że w Polsce rozwiną się punkty odbioru, które będą obsługiwać wszyscy operatorzy KEP. Upowszechni się także usługa pozwalająca konsumentom na zarządzanie przesyłką na etapie ostatniej mili [Witkowski 2019]. Już teraz mogą oni dzień przed dostawą zmienić miejsce i czas doręczenia paczki, a także ich formę (np. zamiast przesyłki doręczanej przez kuriera można przekierować do punktu odbioru). Cały czas trwają prace nad nowymi, przełomowymi rozwiązaniami, które z pewnością nie zastąpią szybko obecnych rozwiązań, ale je uzupełnią. Są to m.in. drony, autonomiczne pojazdy z terminalami paczkowymi czy też roboty dostarczające paczki. Bardzo obiecujące jest zastosowanie ekonomii współdzielenia w dystrybucji paczek do klientów. Gdzie do realizacji usług angażowane jest społeczeństwo i ich zasoby.

Analizując preferencje e-klientów, należy wyraźnie podkreślić rosnący trend dotyczący dostarczania przesyłek do punktów odbioru, takich jak sklep, paczkomat lub placówka pocztowa. Na uwagę zasługuje również fakt, że paczkomaty w zakresie obsługi klientów rynku *e-commerce* są bardziej preferowane niż usługi poczty tradycyjnej. Obecnie, ocze-

kuje się elastyczności w dostawie przesyłek. Czyli dopasowania do życia w biegu, które dziś prowadzimy. O ile w ubiegłych latach synonimem wygody były dostawa do punktu, rewolucyjna dostawa do maszyny paczkowej czy wprost pod drzwi odbiorcy, o tyle dziś już oczekujemy możliwości zmiany miejsca i czasu odbioru przesyłki na chwilę przed jej doręczeniem. Elastyczność będzie wymagana także w przypadku formy doręczenia przesyłki, a więc możliwości zmiany z doręczenia kurierem na doręczenie do punktu odbioru lub odwrotnie.

Kolejną wizją przyszłości są dostawy paczek dronami. Prace nad tym rozwiązaniem prowadzą nie tylko firmy kurierskie, ale też giganci świata technologii. Pilotażowymi projektami sprawnego i taniego dostarczania przesyłek zajmują się na przykład UPS (Wingcopter), DHL (Parcelcopter), szwajcarskie Swiss Post (Matternet), czy amerykański Amazon (Prime Air). Próbę dostarczania przesyłek dronami podejmują także Polacy. W maju 2020 roku dron Spartaqs przetransportował próbki wirusa COVID-19 między warszawskimi szpitalami MSWiA i UCK WUM. Wyjątkowość tego wydarzenia polegała na tym, że był to pierwszy lot drona w formule BVLOS, czyli poza zasięgiem wzroku operatora maszyny.

Jeszcze inną wizją przyszłości jest dostarczanie paczek przez inteligentne roboty. Zaawansowane badania nad sztuczną inteligencją oraz robotyzacja życia sprawiają, że w branży logistycznej – zwłaszcza w obszarze ostatniej mili – można spodziewać się prawdziwej rewolucji. Jej celem nie będzie całkowita eliminacja czynnika ludzkiego, ale przyspieszenie, usprawnienie i obniżenie kosztów dostaw przesyłek. Roboty miałyby przede wszystkim wspomóc magazyny podczas sortowania przesyłek oraz obsługiwać autonomiczne pojazdy.

Nowe technologie, nowi uczestnicy rynku, inne oczekiwania klientów i nowe modele biznesowe. Firmy kurierskie stoją w obliczu bezprecedensowych wyzwań jakimi są:

- zdolność do rozszerzania oferowanego pakietu usług,
- umiejętność racjonalizacji i redukcji kosztów,
- możliwości inwestowania w najnowsze technologie,
- elastyczność i umiejętność dostosowania się do dynamicznych zmian otoczenia.

Między innymi, takie działania będą w przyszłości decydować o obecności firm na rynku. Ich rozwój będzie wypadkową wykorzystania technologii informacyjnych, rozwoju rynku *e-commerce*, inwestycji w infrastrukturę oraz odpowiedniego personelu.

Podsumowanie i wnioski

Dynamiczny wzrost rynku KEP w Polsce wskazuje, iż obszar ten stał się bardzo ważnym elementem gospodarki państwa. Jego funkcjonowanie wiąże się z wieloma wyzwaniami, wśród których najczęściej wymieniana jest efektywność łańcucha dostaw oraz potrzeba dalszego inwestowania w logistykę ostatniej mili, obejmująca przesyłki kurierskie, ekspresowe oraz paczkowe [Witkowski 2019]. Na jego rozwój wpływa wiele czynników, wśród których najważniejszym jest wzrost gospodarczy. Równie istotnym czynnikiem sprzyjającym rozwojowi branży KEP jest usuwanie barier utrudniających prowadzenie działalności i tworzenie klimatu do inwestowania.

Zachodzące na rynku KEP procesy sprawiają, że stopniowo zanikają granice tradycyjnych usług kurierskich, ekspresowych czy paczkowych, co wpływa na stałe zaost-

rzanie się konkurencji między podmiotami działającymi na rynku KEP. W tej sytuacji o przyszłym sukcesie podmiotów branży KEP będzie decydowała ich konkurencyjność, a więc umiejętność sprostania konkurentom lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

Bibliografia

- Badowski M., 2023: Firmy kurierskie biją kolejne rekordy, [źródło elektroniczne] <https://strefabiznesu.pl/firmy-kurierskie-bija-kolejne-rekordy-polacy-pokochali-zakupy-online-jednoczesnie-trzeba-sie-przygotowac-na-podwyzki-cen-uslug/ar/c3-16961357> [dostęp: 24.04.2023].
- Courier, express, and parcel (CEP) market – growth, trends, and forecast (2019–2024), Mordor Intelligence, 2019, [źródło elektroniczne] <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/courier-express-and-parcel-cep-market> [dostęp: 23.03.2023].
- Dyczkowska J., 2005: Klient na rynku usług TSL, *Zeszyty Naukowe Instytutu Ekonomii i Zarządzania*, 1(15), 120–133.
- European courier express and parcel 2019 CEP market, Effigy Consulting, 2019, [źródło elektroniczne] <http://www.effigy-consulting.com/cep-market-report> [dostęp: 21.05.2023].
- Gawryluk M., 2019: Rozwój rynku przesyłek kurierskich, ekspresowych i paczkowych (KEP) w Polsce od 2014 r. do 2023 r., Poczta Polska, Warszawa.
- Globalna logistyka e-commerce, 2023, [źródło elektroniczne] <https://www.ti-insight.com/product/global-e-commerce-logistics/?reportTitle=Global%20e-commerce%20Logistics%202023> [dostęp: 14.04.2023].
- Janowski M., Maziarz W., 2020: Rynek usług kurierskich w Polsce, Wydawnictwo – Uniwersytet Szczeciński, Szczecin.
- Kania-Okieńczyk A., 2023: Kompleksowe rozwiązania i digitalizacja procesów – branża KEP w trendzie wzrostowym, [źródło elektroniczne] <https://stronybiznesu.pl/2023/01/30/kompleksowe-rozwiazania-i-digitalizacja-procesow-branza-kep-w-trendzie-wzrostowym> [dostęp: 15.04.2023].
- Kawa A., 2019: Raport Analiza rynku KEP w Polsce, [źródło elektroniczne] <https://www.gs1pl.org/archiwum/623-raport-na-tematbranzы-kurierskiej> [dostęp: 10.04.2023].
- Kawa A., 2018: Rynek KEP Polsce, [w:] I. Fechner, G. Szyszka (red.), *Logistyka w Polsce Raport 2017*, Instytut Logistyki i Magazynowania, Poznań.
- Kawa A., 2017: *Analiza rynku KEP w Polsce*, GS1 Polska, Poznań.
- Matuszczak A., 2012: Specyfika usług świadczonych na rynku KEP, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 723. Ekonomiczne Problemy Usług* 96, 481–494.
- Mordor Intelligence, 2021a: Courier, express, and parcel (CEP) market – growth, trends, Covid-19 impact, and forecasts (2021–2026), [źródło elektroniczne] <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/courier-express-and-parcel-cep-market> [dostęp: 27.04.2023].
- Mordor Intelligence, 2021b: Poland courier, express, and parcel (CEP) market – growth, trends, COVID-19 impact, and forecasts (2021–2026), [źródło elektroniczne] <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/poland-courier-express-and-parcel-market> [dostęp: 24.04.2023].
- Oflakowski K., 2023: Globalny rynek logistyczny zwolni w 2023 r. Słabsze wyniki we wszystkich rodzajach transportu, [źródło elektroniczne] <https://mojafirma.infor.pl/wiadomosci/5646811,rynek-logistyczny-2023-transport-logistyka.html> [dostęp: 26.04.2023].

- Pakulniwicz M., 2022: Po spadku w 2022 roku ten rodzaj logistyki odbije. Wzrost prawie o 8 proc., [źródło elektroniczne] <https://trans.info/pl/logistyka-dla-e-commerce-urosnie-o-8-proc-w-2023-r-ofni-329475> [dostęp: 28.04.2023].
- Raport o stanie rynku pocztowego w 2019 roku Urzędu Komunikacji Elektronicznej, [źródło elektroniczne] <https://www.uke.gov.pl/akt/raport-o-stanie-ryнку-pocztowego-w-2019-roku,322.html> [dostęp: 20.04.2023].
- Raport o stanie rynku pocztowego w 2020 roku Urzędu Komunikacji Elektronicznej, [źródło elektroniczne] <https://www.uke.gov.pl/akt/raport-o-stanie-ryнку-pocztowego-w-2020-roku,385.html> [dostęp: 24.04.2023].
- Raport o stanie rynku pocztowego w 2021 roku. Urząd Komunikacji Elektronicznej, [źródło elektroniczne] <https://bip.uke.gov.pl/raporty/raport-o-stanie-ryнку-pocztowego-w-2021-r-,63.html> [dostęp: 06.05.2023].
- Rozwój rynku przesyłek kurierskich, ekspresowych i paczkowych (KEP) w Polsce od 2014 r. do 2023 r., [źródło elektroniczne] <https://media.poczta-polska.pl/attachment/1503567> [dostęp: 06.05.2023].
- Rucińska D., 2016: Rynek przesyłek kurierskich, ekspresowych i paczkowych (KEP) – warunki funkcjonowania i rozwoju w drugiej dekadzie XXI wieku, *Zeszyty Naukowe Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Gdańskiego Ekonomia Transportu i Logistyka* 61, 167–179.
- Rutkowski K., Cichosz M., Nowicka K., Pluta-Zaremba A., 2011: Branża przesyłek kurierskich, ekspresowych i paczkowych. Wpływ na polską gospodarkę, Centrum Doradztwa i Ekspertyz Gospodarczych SGH, Warszawa.
- Światowa gospodarka według MFW. Oto najnowsze prognozy PKB, 2023, [źródło elektroniczne] <https://forsal.pl/gospodarka/pkb/artykuly/8697995,swiatowa-gospodarka-wedlug-mfw-oto-najnowsze-prognozy-pkb.html> [dostęp: 08.05.2023].
- Witkowski D., 2019: Poczta Polska: w 2023 roku rynek KEP będzie miał wartość 12 mld zł, [źródło elektroniczne] <https://media.poczta-polska.pl/pr/465205/poczta-polska-w-2023-roku-rynek-kep-bedzie-mial-wartosc-12-mld-zl> [dostęp: 06.05.2023].